

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационния труд на Александър Любомиров Петков на тема:
**„ЯВЛЕНИЕТО „ПЛОВДИВСКА ГРУПА” ОТ 60-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК.
(ГЕОРГИ БОЖИЛОВ-СЛОНА, ДИМИТЪР КИРОВ, ЙОАН ЛЕВИЕВ, ЕНЧО
ПИРОНКОВ, ХРИСТО СТЕФАНОВ).**

**АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНО-ПОЛИТИЧЕСКИЯ И КУЛТУРЕН ГЕНЕЗИС, РОЛЯ
И ВЛИЯНИЕ НА ХУДОЖЕСТВЕНАТА ГРУПА”**

за присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР”

Българското изобразително изкуство от периода на социализма (1945-1989 г.), в цялата си действителна комплексност и противоречива природа, все още не е анализирано и осмислено в необходимата степен. Наистина през последно време се появиха отделни публикации, визиращи едни или други проблеми, налице са и някои дипломни работи и дисертационни трудове на представители на по-младите генерации изкуствоведи. При все това обаче, задълбоченият и обективен „прочит” на периода, дотолкова, доколкото това е възможно, като че ли все още тепърва предстои.

През последните 25 години, когато на практика до голяма степен стана възможно отстраненото, дистанцирано и непреднамереното проучване на изкуството при социализма (поради излизането извън идеологическите и политическите скоби на епохата, в която то се създава и функционира в общественото пространство) станахме свидетели както на многобройни случаи на прибързаното му и тенденциозно, необосновано отхвърляне и яростно отрицание (едва ли не всичко, създадено през годините между 1945 и 1989 с лека ръка беше обявено за „тоталитарно”), така също и на носталгични нотки и гласове, обявяващи съвременността като „бездуховна”, а миналото – като епоха на разцвет. Излишно е да се отбелязва, че и двете полярни становища не издържат сериозна научна критика и не почиват на убедителна изкуствоведска аргументация. Между другото общата преценка, иманентна на самата социалистическа епоха, по силата на редица фактори от политическо и идеологическо естество, постулираше непрекъснат низ от успехи и „прогресивни завоевания”, с други думи – една възходяща линейна и непротиворечива еволюция.

Днес, вече от дистанцията на времето, са не само възможни, но и необходими такива изследвания на изкуството през периода на социализма, които на базата на един всестранен анализ, опирайки се на най-новите методологически достижения на хуманитаристиката и на науките за обществото, да покажат и да разкрият реалната сложност на проблемите, тяхната обвързаност не само с фактори от художествен и естетически характер, но така също, наред с останалите важни моменти, и с особеностите на социалната среда, с конкретните условия на живота и на бита при социализма и т.н.

Именно подобни намерения и импулси стоят в основата, струва ми се, на замисъла и реализацията на настоящия дисертационен труд. Нещо повече – Александър Петков се е опитал да постави проблема за т.н. „Пловдивска петорка” в нашата живопис от 60-те г. на XX в. в един максимално обемен и многопластов контекст. Параметрите на този контекст включват широк и изчерпателен обзор на сфери и проблематики от областта на социалната психология, на културологията, на естетиката и на политическите обстоятелства, далеч надхвърлящи явлението, за което той пише. Живописиста на изследваните автори действително представлява интересен и специфичен феномен не само в художествено-пластически смисъл, но и като явление, имащо, например, отношение към такива основополагащи понятия като школа или група. Така например, един от най-интересните въпроси, които авторът поставя и до голяма степен разрешава в своя труд е свързан с принципиалната възможност/невъзможност от съществуване на художническа „група” в условията на един хомогенен съюз на художниците и на тип художествен живот, чиито основни форми на публична проява и на социализация на пластическия продукт са т.н. „обща художествени изложби”.

В първите две глави от своя труд, авторът отделя изключително много място за разсъждения, размишления и позовавания на редица автори относно въпроси, свързани със сложните, многоаспектни и принципиално неизчерпаеми взаимоотношения и взаимодействия между изкуство, художествен живот, естетически мирогледи, цивилизация и т.н. Тук читателят е преведен през различни епохи и култури, през възгледи и концепции, през цитати и определения, които, по принцип, биха могли с еднакъв успех да се отнесат, в най-общ смисъл, до многобройни явления и творчески програми с най-различни характеристики, както се казва от различни страни и народи.

Едва в трета глава докторантът захваща да говори по-конкретно за Пловдивската група, включваща творчеството на Христо Стефанов, Димитър Киров, Йоан Левиев,

